minorem habet verſus ſiniſtrā et maiorez verſus dextram et in parte minore ſe continue aperit et claudit et ſic eſt in cō tinuo motu primus motus aput medicos vocatur Diaſtole ſcꝫ mot⁹ cōſtrictiōis ſiue clauſiōis Scd⁹ vocaᷓ ſiſtole ex q̄b⁹ duobus motibus fit pulſus in toto corpore quem medici in venis artereis ſentiunt.

¶ Quare aīalia magni cordis ſunt macra Rn̄detur quia calor cordis egrediēs de corde cōſumit humiditatē aquoſā que humiditas oportet vt conuertatur in pinguedinem et vt frequenter mulieres ſunt pinguiores q̄ꝫ viri quia habent multum de humido et ſunt humidioris cordis.

¶ Quare caro cordis ſit compacta et ſpiſſa Reſpōdetur ꝙ in re denſa ⁊ bn̄ cōpacta calor fortiter recipitur vt etiā patet in alijs. Aliter Reſpondetur ꝙ cor ſua caliditate obtēperat frigiditatem cerebri.

¶ Queritur quare cor ē calidiſſimū in toto aīali Rn̄detur quia ibi materia ſpiſſa et denſa eſt et bene compacta et calor fortiter recipitur vt patet in ſilicibus Etiam alia ratio quia cor ſua caliditate obtemperat frigiditatem cerebri.

¶ Queritur quare cor ſit pͥncipiū vite Rn̄detur quia in eo generatur ſpūs vitalis qui ē ſedes vite vnde ſecundum Auguſtinū in libro de differentia ſpūs et anime Cor habet duos ventres ſcꝫ dextrum et ſiniſtrū. dextrū enim ventrez plus habet de ſanguine q̄ꝫ de ſpiritu quia ſpiritus generatur ad viuificandum totum animal.

¶ Queritur quare cor ſit rotundū et habet figuram piramidalez. Rn̄detur ſcd̄m Areſtotelē ꝙ figura rotunda nō hꝫ angulos vt materia nociua corpi ibidē poſſit retineri Aliter Rn̄detur ſcd̄m Areſtotelē q2 figura rotūda eſt motui apta et ideo figura rotunda ſcd̄m Areſtotelē methaphorice agonia dicitur ab a quod eſt ſine et gonos angulus quaſi ſine angulo.

¶ Queritur quare in ſolo corde per excellentiam ſit ſan-

amphoriſmorꝫ ꝙ hoīes habēt de mane vrinā albam et ante prandiū rubeā et poſt prandiū candidā ⁊ ſimiliter poſt cenā Et multi ſūt colores vrine de quibus nihil ad preſens.

¶ Quare ydropiſis venit ab epate Rn̄detur ſcd̄m Conſtantinū ꝙ vͭtus digeſtiua in epate nō poteſt materiā groſſā cōuertere in quatuor hūores. ſed ꝯuertitur ſoluꝫ in aquam que tumeſcit et inflat hominem et maxime ventrem.

¶ De felle

¶ Quare aīalia hn̄t fel Rn̄detur q2 ibi recipitur humor colericus qui ſuo acumine multū iuuat viſcera ad expellendum ſuꝑfluis et etiam iuuat ip̄m ſtomachū in digerendo.

¶ Quare ictericia venit a felle Rn̄detur vt ptꝫ ad ſenſuꝫ q2 hūor fellis ē glaucus et croceus. igiᷓ cū pori fellis obſtruuntur tūc ille hūor nō poteſt intrare ſacculū fellis Sꝫ miſceᷓ cū ſanguine vadēs per totū corp⁹ inficiendo cutem.

¶ Quare equus mulus aſinus et coru⁹ nō hn̄t fel Rn̄deᷓ ſcd̄m Areſtotelē in libro de aīalibus. q̄uis illa animalia ſic dicta nō hn̄t fel in ſacculo. hn̄t tn̄ fel diſꝑſū ꝑ paruas venas.

De ſplene

¶ Quare ſplen eſt caro nigra vt patet ad ſenſum Rn̄deᷓ ſcd̄m Areſtotelē loco p̄allegato ꝙ ſplen cauſatur ex materia terreſtri id eſt nigra mō effectus aſſimilaᷓ ſue cauſe Aliter reſpondetur ſecundum medicos. quia ſplen eſt reſeruaculuꝫ melancolie . modo melancolia eſt nigra. Nam dicitur quaſi nigra colera.

¶ Queritur quare hō habēs magnū ſplenē ſit macer Reſpondeᷓ ꝙ talis ſplen multū trahit ad ſe materiā que debet tranſire in pinguedinem. et ergo per oppoſitum hoīes parui ſplenis pigues efficiuntur.

¶ Queriᷓ quare ſplē facit ridere vt dicit yſodor⁹ Splene ridemus felle iraſcimur corde ſapimus iecore amam⁹ et cerebro ſentimus vt etiā tāgit Eberhardus capitulo de vͥbis Cor ſapit pulmo loquitur fel cōmouet iram. Reſpondetur

valde naturaliter q2 ſplen attrahit ad ſe melancoliā eo ꝙ ē ꝓprius eius locus que melancolia eſt cauſa triſticie et illa ibi ꝯſumitur et ſic deficiente cauſa deficit et effectus Q2 melancolia eſt cauſa triſticie patet ꝑ Areſto. in ꝓhemio de aīa. et ergo illa cōſumpta ſequitur oppoſitū triſticie ſcꝫ riſus et gaudium Et eadē de cauſa fel. facit iraſci q2 colerici ſūt iracundi q2 multuꝫ hn̄t de hūore fellis Et nota ꝓ lucidiori intellectu illorꝫ Q2 quattuor hūores ſunt in hoīe. ſcꝫ ſanguis. colera. flegma et melancolia. quorꝫ q̄libꝫ hꝫ ſpetiale reſeruaculuꝫ et membrum ſpeciale in quo ſeruaᷓ et cōſeruaᷓ. vnde ex parte materie ſicce et calide generatur colera q̄ vadit ad fel vbi hꝫ locuꝫ in aliquo ſacculo Sed ex parte materie frigide et ſicce generatur melācolia que vadit ad ſplenē tanq̄ꝫ ad ſuū receptaculum ſcd̄m medicos Sed ex parte materie frigide et humide generatur flegma quod vadit ad pulmonez tanq̄ꝫ ad ſuum receptaculū vl' ſcd̄m medicos ad ſplenem Sꝫ ſanguis qui eſt nobiliſſimus humor dicitur generari in epate. et ibi videtur eſſe ſuus locus proprius.

¶ Sequitur de coitu

¶ Queritur quare coeūt aīalia Rn̄detur ſcd̄z Auicennā ſcd̄o de aīa ſup iſtā lr̄az naturaliſſimū operū In viuentib⁹ eſt generare ſibi ſil'e in ſpecie ꝙ fit ꝓpter cōſeruationē ſpeciei q2 ſi coitus nō eſſet oēs ſpecies dudum periſſent.

¶ Queritur quid ſit coitus Reſpondeᷓ ꝙ coitus eſt mutua actio maris et femine ꝑ inſtrumēta deputata ad ſeruādā ſpeciem Et ideo dicunt theologi quandocunq̄ꝫ coitus non fit propter generationem ſibi ſimilis tunc eſt maximum peccatum.

¶ Queritur quare coit⁹ tēperat⁹ ſit cōueniēs ſaltē quib⁹ licitū eſt Rn̄detur ſcd̄m Auicēnā et Cōſtantinum in libro de coitu ꝙ coitus alleuiat corpus et animam exhilarat. caput et ſenſum confortat et auferat multas egritudines melancolie. Quia expellit fumum ſpermatis in cerebro et ex-

cor eſt principiū et origo vite et omniū membrorꝫ et ſine illo nullū membrū viuere poteſt Nota ſcd̄m phiſicos de ſemine in matrice contento primo generatur quedā pellicula circūdans ipſuꝫ ſemē poſt hoc generatur ſpiritus formatiu⁹ qui ex ſubtiliori ſanguine primo facit cor et de ſanguine minus ſubtili ſucceſſiue facit epar de ſanguine groſſo ⁊ frigido facit medullā et cerebrum.

¶ Quare aīalia parui cordis ſūt audaciora vt damma qd̄ ē aīal valde mordax Rn̄detur ꝙ i corde paruo aīalis calor eſt bene adunatus et vehemēs et ſanguis aduenienſ cicius in tangendo ipſum calefacit et ad alia membra moueᷓ ſpū calefactiuo mediante quo audacitatem eis tribuit.

¶ Quare animalia magni cordis ſunt valde timida vt lepus Rn̄detur ꝙ calor eſt ibi diffuſus et diſperſus et nō poteſt calefacere ſanguinem ad ipſum cor concurrentē Et ſic ibi timor generatur.

¶ Quare in corde magnorꝫ aīaliū vt ceruorꝫ et hominum ſcd̄m Albertū eſt quodā os Rn̄detur ꝑ Areſtotelē ꝙ ideo vt ſit fundamentū motus continuū ipſius cordis. q2 ſecundū eundem in libro de motibus animalium in quolibet motu ē quidam fluxus et quies.

¶ Quare cor continue mouetur Rn̄detur ſcd̄m Areſt. in libro de motu cordis et per Galienū et Egidiuꝫ. q2 ibi ſpūs generatur qui eſt ſubtilior aere qui propter maiorē rarefactionē querit locū ampliorē replēdo cōcauū ipſius cordis Ex q̄ ſequiᷓ dilatatio cordis. et q2 cor eſt terreſtre . ergo ceſſāte impulſione partes eius ceſſant. et tendunt ad centrū et magiſter Galien⁹ ponit experientiam de glāde Si glās ponaᷓ ad ignē calor ignis ei⁹ humiditatē reſoluit in fumum qui ē maior et rarior humiditate. Et ergo maiorem locum occupat. et ſic non poteſt manere in teſta ergo ipſam eleuat et facit ab igne ſaltare. ſic conformiter eſt de corde Unde nota Cor animalis eſt triangularis figure aliquo modo et ꝑtē

¶ Quare ſtomachus eſt amplus. rn̄detur ſcd̄m Areſto. in libro de animalib⁹ quia in eo cibus vt in olla primo decoquitur et digeritur vt purum ab impuro ſepararetur Et g̊ ꝑ multitudinem cibi natura ampliat ſtomachum

¶ Quare ſtomachus eſt rotundus Rn̄detur ſcd̄m Conſtantinū in libro de ſtomacho. q2 ſi haberet angulos tunc in illis cibus nociuus maneret et ſic hō nunq̄ꝫ febrib⁹ careret qui tamen humores eleuantur et conſummuntur et non abſconduntur propter eius rotunditatem.

¶ Quare caro ſtomachi ſit multū neruoſa et ſenſibiliter. Rn̄detur ſm̄ Areſto. et Cōſtantinū quia nerui ſunt dilatabiles. et extēſibiles et ergo ſtomachus tempore repletionis dilatatur et tempore famis conſtringiᷓ. ergo natura ſagax diſponit neruoſum ſtomachum.

¶ Quare ſtomach⁹ digerit. rn̄detur ꝓpter calorē in eo exiſtentem qui calor ꝓuenit a membris vicinis. ſcꝫ ab epate et corde. q2 videm⁹ in fabrica ꝙ calor ignis ſeparat etrogenia vt ſcoriam a ferro aurꝫ a cupro argentū a ſtanno ſic etiaꝫ in digeſtione per calorē fit ſeparatio puri ab impuro. Et talis digeſtio eſt quadruplex ſecundum medicos

¶ Quare ſtomachus amplectitur epate vt patet ad ſenſū Rn̄detur ſcd̄m Cōſtātinū vt ſupra. q2 epar eſt valde calidū quia dicitur a pir quod eſt ignis vt ergo ſua caliditate iuuat ad digeſtionem igitur circundat ipſum

¶ Quare communiter paciamur frigus poſt prandiuꝫ q̄ꝫ ante Rn̄detur quia tunc totus calor vadit ad ſtomachum ꝓ digeſtione facienda et ſic partes exteriores infrigidantur calore priuato frigus incipit.

¶ Quare poſt prandiū immediate ſit malum ſtudere Reſpondetur quia cuꝫ calor debet laborare pro imaginatione ſtudij tūc nō laborat pro cibo digerendo. et ſic cibus ꝑ manebit crudus ideo ſcd̄m medicos. homo prius debet ſpaciari poſt prandium ad centū paſſus vel ſcd̄m vulgares ad mille

ventrē ſic aliqualiter ꝓuocat diſſenteriā. i. fluxū vētris ſanguineū Vn̄⁹ Impedit vrinā muſtū ſoluit cito ventrē Sꝫ de vino bono bibere eſt conueniēs . Vn̄ verſus Uinū ſit darꝫ vetus ſubtileq̄ꝫ maturū Ac bene limphatū ſoluēs modera-

¶ Quare ſtati poſt prandiū laborare ſit Cmine ſumptū ꝓhibitū a medicis iuxta hunc verſuꝫ Poſt menſā penſa nec eas nec ſtas ſine cauſa Rn̄detur ꝙ hui⁹ triplex ē ratio Prima ꝙ motus poſt prandiū ledit virtutē digeſtiuā et ſic cib⁹ indigeſtus depelliᷓ Scd̄a cauſa q2 motus poſt prandiū facit vt membra crudū attrahunt cibū qd̄ ſtatim eſt cā egritudis Tercia cauſa q2 motus facit cibū deſcēndere anteq̄ꝫ digeriᷓ et ſi hominē cōtingeret ambulare poſt prandium tūc paulatim debet motum incipere Sed poſt cenā motus eſt bonus q2 poſt cenā cito ſequitur ſomnus. ergo parū eſt ſpaciandū vt per hoc cibus intrat profundum ſtomachi.

¶ Quare de mane ante prandiū ſit bonuꝫ ſpaciari. rn̄deᷓ q2 talis mot⁹ dat mēbra congrua et comoda ipſi ſpacianti q2 calorē naturalē fortificat et facit deſcendere ſuꝑfluitates ſtomachi ⁊ ergo dicit Auicēna dimittētes exercitiū ⁊ motū incurrunt eticā et ille mot⁹ patet in his metris Ante cibum perge ſit motus primus moderate Poſt cenam ſtabis aut paſſus mille meabis.

¶ Quare ſcd̄m doctrinam auicenne et ypocratis vomere ſit valde ſanū Rn̄deᷓ ſcd̄m eos. q2 purgat ſtomachū ab omi humore nociuo nā ibi expellitur materia peſſima. ſcꝫ glauca vel viridis q̄ ſi in ſtomacho maneret febrilia pericula induceret Etiam ſecundum Auicennam vomitus purgat oculos clarificat caput et mundat cerebrum.

¶ Quare ſomnus valde clarificat ſtomachum et virtuteꝫ digeſtiuam Rn̄detur q2 in ſomno vadit calor naturalis ad intra digeſtionē fortificādo et hoc fit magis in ſomno q2 calor in vigilia manet circa loca ſenſuū ⁊ in toto corꝑe diſꝑſ⁹ .

¶ Queritur quare homo patitur infirmitates. ita vt cib⁹

⁊ pot⁹ a ſtomacho recept⁹ in eadē qualitate et quātitate per inferiora expelluntur Rn̄detur ꝙ hoc eſt propter debilitatem virtutis naturalis ſcꝫ appetitiue ſeu attractiue digeſtiue retentiue et expulſiue que infirmitas lienteria vocaᷓ Nota differentiā inter lienteriam diarriam et diſſenteriā vn̄ vͭſus Cruda lien ſimplex dien ſed ſanguine diſſen.

¶ De ſanguine

¶ Quare omē animal habēs ſanguinē neceſſe eſt habere epar Rn̄detur ſcd̄m Areſtotelē ꝙ ſanguis primo generaᷓ in epate eo ꝙ epar ē ſedes ſanguinis ſcd̄m aliquos medicos et traditur a ſtomacho per quaſdā venas principales a quo generatur talis ſanguis.

¶ Quare ſanguis ſit rubeus Rn̄detur q2 aſſimulaᷓ mēbro in quo generaᷓ ſcꝫ epati. qd̄ eſt rubei coloris Et etiam ſanguis eſt dulcis Ratio q2 eſt digeſtus et coctus et parum terreſtreitate admixtus. et ſic cauſat ſalſedinem vt patet ſm̄ philoſophum in libro metheororum.

¶ Quare mulieres hn̄t ſpiſſiorē ſanguinē q̄ꝫ viri. Rn̄deᷓ ꝓpter frigiditatem inſpiſſantē. frigus eni ſua natura condenſat coadunit. conſtringit vel congelat vt patet quarto metheororum.

¶ Quare ſanguis venit ad totū corp⁹ ab epate vel ꝑ quē modū. Rn̄deᷓ ꝙ ꝑ venas principales. vt per epaticā zephalicam medianaꝫ et per venas principales. et per venas capitales de quibus patet in libro amphoriſmorum.

¶ De vrina

¶ Queriᷓ quō vrina venit ad veſicā cū tn̄ ſit clauſa Aliq̄ dicūt ꝙ ſudādo et hoc nō videᷓ eſſe verꝫ cū vrina nō ſit mortificatiua vt patet ꝑ Egidiū. ergo aliter Rn̄detur ꝙ ſemi pellicula que eſt in veſica aperitur et per eam intrat vrina. et q2 illa pellicula eſt duplata et ecōuerſo clauditur . vt dicit Theophilus vrina eſt nunctius nō fallax quia teſtatur ſupra ſanitatem et egritudinem animalis. vt dicit ypocras in libro

guis Rn̄detur q2 ſanguis eſt in eo tanquam in ꝓprio loco vel tanquam in efficiente qd̄ alij dicūt de epate. Vn̄ Cor a nullo membro recipit ſanguinē ſed alia membra ab eo.

¶ Quare aliqua aīalia nō hn̄t cor Rn̄detur ꝙ Licꝫ nō habent cor tamen habēt ꝓporcionabile cordi vt patet de piſcibus et anguillis qui ſpinas dorſi habent pro corde.

¶ Queritur quare vt videmus ad ſenſum in brutis animalibus vt in aucis et in pullis capite ipſis amputato cor adhuc pulſat et viuit Rn̄detur ꝙ ſpūs vitalis diuci⁹ manet in eo q̄ꝫ in alijs membris eo ꝙ cor eſt principiū vite ⁊ vltimū moriens. vt dicit Areſtotiles in de ſenectute et in iuuētute ergo cor diucius pulſat et mouetur quā alia membra.

¶ Quare omē aīal carens corde vel ꝓporcionabile cordi caret ſanguine vt ptꝫ in muſcis Rn̄detur q2 cor eſt principiū ſanguinis modo deficiente cauſa deficit et effectus.

¶ Quare pulſus cordis certius iudicatur in dextro latere q̄ꝫ in ſiniſtro Rn̄detur q2 calor cordis ibi facit maiorē abilitatem et calorē ergo ibi plus ſentitur q̄ꝫ in ſiniſtro latere.

¶ Quare cor aliquādo ſincopiſat vt patet in caducis et in epilenticis Rn̄detur ſcd̄m Conſtātinū in libro de ſtomacho ꝙ hoc fit ex defectu ſui ipſi⁹ et pellicularū quibus cooperiᷓ quibus tunc infectis cor ſincopiſat. et aliquando fit ex infectione membrorū vicinorum. vnde quando ex orificio ſtomachi exijt humor venenoſus ille ledit cor et membra ſibi vicina et tunc illa inducunt ſincopiſationē cordi Notanduꝫ ſcd̄m Areſtotelē diſpoſitio cordis maxime cognoſcitur per pulſum cordis. quia pulſus velox magn⁹ et frequēs cognoſcitur ſiue teſtatur ſuper caliditatem cordis et ſuꝑ bonā complexionez Et pulſus tardus et debilis teſtatur ſuꝑ frigiditatem cordis et maliciā complexionis. vnde mulieres inquātum ſunt ſane habēt tardiorē et debiliorē pulſū quā viri. Et hoc etiam patet ꝑ alias cauſas vt infra patebit.

¶ De ſtomacho